SATANOVO JARO

Zločin u pelhřimovských šancí
L. P. MDCXCI

Zdeněk Pošíval

SATANOVO JARO

SATANOVO JARO

Zločin u pelhřimovských šancí
L. P. MDCXCI

Zdeněk Pošíval

NAKLADATELSTVÍ
EPOCHA

© Zdeněk Pošíval 2005, 2026
Cover © Lukáš Tuma, 2026
Czech edition © Nakladatelství Epocha, Praha 2005, 2026

ISBN 978-80-278-0288-3 (print)
ISBN 978-80-278-1691-0 (ePub)
ISBN 978-80-278-1692-7 (mobi)
ISBN 978-80-278-1693-4 (pdf)

Podobnost osob románu s lidmi i událostmi své doby je záměrná, avšak historické skutečnosti odpovídá pouze částečně. Nejedna z uvedených příhod se sice opravdu stala, právě tak jako místa děje po výtce existují, ale souhrn událostí v ději je smyšlen. V látce nejde o dějepravu ani o historickou rekonstrukci, ale o poněkud dobrodružné zahrávání si s představou, že změnil-li se svět, není jisté, týká-li se to následně i povahy člověka.

Kapitola první

O NEČEKANÉM NÁVRATU

Nevěřil jsem vlastním očím.

Přes pelhřimovský rynek se kodrcavě hnal povoz tažený párem mezků se zvláštní plošinou na korbě, řekl bych, že to byl upravený starý valník. Na něm poskakovala, tančila a podivným jazykem ječela skupina bláznivě oděných komediantů. Někteří měli tváře skryté pod maskami z černé kůže. Kupodivu byly naprosto stejné jako ty, které jsem na nich před léty viděl poprvé.

Tehdy jsem je považoval za obličeje samotného Satana.

A tatáž dívka, jež mě půvabem tvářičky i svádivou postavou očarovala na dlouhé a trýznivě osamocené noci, měla svůj obličej odkrytý – až na uzoučkou hedvábnou masku přes oči – a ten zůstal kupodivu pořád stejně krásný.

Někdo zastoupil hercům cestu. Vůz musel zastavit, přestože to komedianti měli ve městě přísně zakázáno, zrovna tak, jako se jich živá duše nesměla ani dotknout nebo jim pohladit mezky ve spřežení.

Zíral jsem na dívku přede mnou jako na zjevení.

Tehdy nám bylo asi dvacet, oběma přibližně stejně.

Dneska můj rezavý knír i bradka prokvétaly šedivými fousky, dívka na voze však nezestárla ani o jedinou vrásku. Věděl jsem, že komedianti umějí šikovně užívat různé barvičky a masti, hlavně jejich ženské, jenomže z tohoto děvčete mladistvá svěžest přímo vyzařovala. A nejenom z tváře kolem úst, i z hebkosti kůže na rukou, ze žlábku mezi prsy ve výstřihu, či z havraních vlasů, kroutících a deroucích se zpod bohatě krajkami a pentličkami zdobeného čepce, prostě z každého jejího pohybu.

Říkává se, že dar mládí lze prodloužit obtížně dostupným elixírem od alchymistů. Jak jsem však poznal u všemožně nalíčených stárnoucích paniček tady ve městě – snažících se obstarat si omlazující lektvar od pocestných mastičkářů či loudících u kořenářek o kousek zázračné mandragory – jde nakonec o bláhovou a marnou snahu.

Zjev dívky na voze byl neuvěřitelný, leč skutečný.

„Kolombíno!“ neudržel jsem se a vykřikl.

Pohlédla na mne průzory v masce jiskrnýma očima, jen krátce, zamávala mi prsty, vzápětí se otočila jinam, posílala vzdušné polibky dalším čumilům, seběhlým na rynek za tou nečekanou atrakcí.

Náhle strnula, na někoho se velice pozorně zadívala, řekla cosi komediantovi vedle sebe, jenž představoval Harlekýna, ten na to místo rovněž pohlédl a krčil rameny. Otočil jsem se směrem k radnici ze zvědavosti, kdo nebo co ji mohlo zaujmout, jenže i tam se shromáždilo nepřehledné množství lidí, houf řemeslníků, trhovců, podruhů, pocestných a soudě podle černých kabátců i několik konšelů.

Vůz se opět vrzavě rozjel a komedianti už hleděli jinam.

Strejčka, stojícího a civícího vedle mne, to udivilo. „Ty znáš tu komediantku, Jožíku?“

„To víš, že znám,“ odpověděl jsem mu a nezastíral přitom své nadšení z nečekaného setkání. „Tihle komedianti sem přijeli až odněkud z Vlach a jsou to ti samí, co tady hráli před pár roky pod šancemi…“ Teprve teď mi došlo na rozum, že od té doby uplynulo v říčce Bělé mnohem více vody, než jsem si myslel. To poznání mě pobavilo. „Vlastně, tenkrát jsi nebyl ještě na světě.“

„A co ta ženská?“

„Kolombína?“

„Baže, ta!“ zvýšil hlas strejček s jakýmsi pohoršením. „Tu přece nemůžeš znát z tý doby, Jožíku, hádám, že je jí asi tolik jako mně. Tak kolem dvaceti a kdoví jestli.“

„Poznala mě,“ bránil jsem se, „a zamávala mi.“

„Mává každýmu!“

Bůhvíproč mi chtěl pokazit radost, vůbec jsem ho nepoznával. „Znám ji přece po jméně,“ namítl jsem, „neviděls’, jak se tvářila?“

„Řekl bych, že jménem ji tu zná každej,“ zavrtěl hlavou strejček nad mým umanutím a měl svým způsobem pravdu.

Lidé, co na ni pokřikovali, opravdu znali její jméno. Znali jména i ostatních komediantů. Slyšel jsem je vyvolávat Kapitána, Brighelu, Harlekýna, Pantalona...*

Pantalone...

Když jsem ho viděl a mluvil s ním naposledy, měl rovněž bílé řídké vlasy. Rozhodně byl vyšší a hranatější než ten, jehož jsem dnes viděl na voze, byť masku a oděv na sobě měl tytéž jako kdysi. Asi tak sešel věkem. Byl jejím otcem a pohoršovalo ho, že mi dcera věnovala pozornost a dosti důvěrnou přízeň... Kolombína zůstala přitažlivá a stejně svůdná, zrovna taková, jak se mi vryla do paměti.

Vůz zmizel za rohem a kodrcal k Jihlavské bráně.

Teprve teď mi došlo a vyčetl jsem si, proč jsem ji hned neoslovil jejím pravým jménem. Patrně jsem si tu znalost schovával pro sebe a nechtěl ji na rynku vyzradit před tolika zvědavci.

Na věži kostela tloukla čtvrtá hodina po poledni.

***

Ještě před úterním polednem, jakmile jsme dorazili do města, jsem navštívil radnici, abych předal magistrátu v kanceláři purkmistra obvyklou zprávu o stavu rybníků našeho povodí a od pana důchodního konečně obdržel váček se svým platem za uplynulý rok, samozřejmě bez viktuálií.** Proběhlo to překvapivě rychle a téměř bez obvykle zdlouhavého vysvětlování, což se dalo považovat pro první den po Velikonocích za malý zázrak. Každý byl unavený z pomlázky a pondělního hodování.

Mezitím strejček ve zbrojnici vyložil své zboží, jež mu dávalo město ke správce a šlejfování, hlavně kořistní zbraně ještě

---

* Postavy italské komedie dell'arte měly neměnné typy, stálé masky i kostýmy.

** Viktuálie – součást odměny (platu, žoldu) v naturáliích, většinou šlo o potraviny.

z války, jež sloužily jako záložní zbroj domobrany. Příliš mnoho toho nebylo, aby se pelhřimovští kosíři a šlejfíři nehoršili. My jsme sloužili přímo magistrátu a strejčkova práce patřila i k mé povinnosti. Pak na vůz naložil nové zboží k opatření v tak malém počtu, že to pomalu nestálo ani za odvoz.

V pivovaru na dvoře jsme napojili a nakrmili kobyly, zakoupili a naložili pár soudků piva pro náš kvelb a rozvalili se na jarním poledním slunku. Letos, to jest Léta Páně šestnáct set devadesát jedna, připadly Velikonoce až na půli apríla a připomínám, že to na teplém počasí bylo znát. Poobědvali jsme chléb s rozhudou.

„Nezaskočíme na čerstvě natočený žejdlík?" zeptal jsem se.

Strejček se zakřenil. „V dobře oroseném džbánku?"

„Přesně tak, jak říkáš!"

Zaskočili jsme tedy do šenku na pár žejdlíků, abychom spláchli žízeň, vyslechli novinky a přispěli k nim svou troškou z našich končin.

„Pozdrav Pán Bůh vespolek!" pozdravili jsme už na schodech.

Lokál v kvelbu byl poloprázdný a setmělý.

Šenkýř, skrytý u výčepní stolice za jakýmsi plaňkovým katrem, jenž ho odděloval od hostů a kde si i ve dne musel svítit loučkou, se vynořil u našeho stolu dřív, než jsme dosedli pořádně do lavic.

„Dejž to Pán Bůh," odpověděl na pozdrav, postavil před nás dva malé džbánky, a přestože věděl, že si jídlo vozíme s sebou, zeptal se ze zvyku: „Nedáte si něco k zakousnutí?"

Zavrtěl jsem hlavou a s chutí si přihnul. Můj knír se prodral bílou pěnovou čepicí k hladince nápoje. Správně chladné pivo, mírně nahořklé, šlehlo do nosu příjemným řízem. V lokále bylo sice šero, od jednoho stolu ke druhému člověk dohlédl jen s obtížemi, my však seděli v místě, kam okénko pod stropem vrhalo světlo a obnažovalo nás mnohem víc než ostatní hosty.

Strejček měl nenápadné oblečení: hnědé nohavice, pod nimi bílé punčochy a měkké kotníčkové škrpály, na sobě světlou halenu se šátkem u krku a vestu z kozinky. Pod opasek si zastrčil tesák.

Já si kvůli návštěvě kanceláře vzal pro tentokrát na sebe oděv po otci: nachové nohavice, hojně čechravě nabrané a dlouhé sotva pod kolena, punčochy téže barvy, střevíce se stříbrnou přezkou, na trup bělostnou halenu s vyšívaným krajkovým límcem, vestu bez rukávů, přes ni šerpu, v jejímž závěsníku mi visel meč. Navrch jsem si natáhl blankytně modrý kabátec s nachově lemovanými průřezy na rukávech. Oblečení bylo trochu obstarožní, vzpomínám si, že ho kdysi ušili v barvách otcova pluku. Sukno na něm však pořád bezvadně drželo. Ponechal jsem si černý klobouk se širokou střechou na hlavě, kdežto strejček svůj měkký klobouk spořádaně smekl a položil na stůl.

V tomhle lokále jsem musel působit poněkud nezvykle. Svůj žejdlík jsem si dopil v klidu a poručil další. V duchu jsem blahořečil nezvykle tiché pohodě v šenku, bohužel ne nadlouho.

„Nejste vy Jožík, zeman z Bukova?“

Hlas přicházel z přítmí v rohu.

„Nu, zdá se mi, že ano,“ potvrdil jsem a snažil se překonat očima tmu.

Od svého stolu se ozval jakýsi mnich, jenž si nechal od šenkýře nalít do pohárku medovinu. „Pamatuju si vás ze Želiva, ještě jako žáčka, co bifloval latinu. Já byl tehda novicem naší premonstrátní řehole a vy od prvopočátku nejlepším z urozenců, co milostivý otec opat přijal do učení. Jmenuju se Prokop,“ lízl si z poháru a mlaskl.

„Nemohu si na vás vzpomenout.“

„Zato já ano. Vzpomínám-li si dobře, vaši chtěli, abyste se po Želivu šel vyučit římskému právu do Prahy. Nepletu se?“

„Začal jsem biflovat *ius res divinae* a *ius gentium*… “

„To je něco jako obecné právo?“

„Správně. Otec mě vzal brzy ze školy domů. Po válkách bylo na statcích zapotřebí každé ruky."

„Žijete pořád na Bukově?"

„Už dávno ne," odpověděl jsem, „hned po otcově smrti jsme s macechou prodali Bukovskou tvrz, já splatil jeho dluhy a koupil si rybniční hájenku u Radňova."

„Co povídáte," divil se, „děláte hajného rybám?"

„Slyšel jste."

„Vzdali jste se bukovských statků po tom, když jste přišli o to vzácné stádo plaváků?"

„Nu, dá se to i tak říct."

„Říkalo se..."

Nedoslovil a zvedl se od stolu s tajuplně napjatým výrazem ve tváři. Došel k šenkýři, rozžal štěpinku od plamene loučky a zapálil si dýmku. Byl mírně obtloustlý jak pyknik, měl ruměné lesklé tváře, bambulovitý nos, řídké vlasy s uprostřed vyholenou tonzurou a malá bystrá očka. Jako by se v něm zkřížila řeholní přísnost s letorou taškáře. Přikročil těsně k nám, aby nikdo nezaslechl, co mi chce říci. „Říkalo se, že to bylo stádo *satanových* koní."*

„Lidi si rádi vymýšlejí nejrůznější pověsti," namítl jsem, „byť nebyli daleko od pravdy. Možná, že nás Satan připravil o koně, ale je to pryč. Nevzpomínám na to rád."

Mnich zamlžil vzduch vonným dýmem tabáku. „To vám rád věřím," zašeptal dobrácky, pokřižoval mě i sebe a vyzvídal dál. „Koně už žádné nemáte?"

„Mám, pocházejí už z jiného chovu."

„Říkalo se, že tehdy zmordovali i pasáka těch koní."

„Ano, ten pasák byl můj děd."

„Vidím," pohlédl uznale na můj oděv, „že zemanem jste zůstal."

---

* *Satanovi koně* (Zločin na Bukovské tvrzi) – příběh z roku 1671 vyšel knižně pod tímto názvem v nakladatelství Epocha v roce 2026.

„I možná zůstal," rozesmál mě, „jenže nevím, jak to užít, když místo svých statků hájím městu rybníky."

„A kdo je tenhle?" ukázal na lavici vedle mne.

„Já jsem Jožíkův strýc," odpověděl strejček místo mě rychle, aby si tu zprávu náležitě vychutnal, „správně mi říkají *Hess* po matce, poněvadž ona pochází až z Hesenska. Doma jsem pro všechny *strejček.* Ten zamordovaný pasák koní byl můj otec, jenomže on si svoje jméno nepamatoval."

„Cože?" zamračil se nechápavě mnich.

„Strejčkova matka je moje nevlastní babička," doplnil jsem, „málokdo to však přesně pochopí."

„Žeť, taková je bohužel pravda," uzavřel řeč můj mladý strejček.

Mnich vykulil bezradně bulvy, zatřepal rozpačitě hlavou, cosi si nespokojeně zabručel a vrátil se s čadící dýmkou na své místo v tmavém koutě.

Povzbudil jsem ho. „Už je jasné, kdo z nás je synovec a kdo strýc, bratře řeholníku?" zvolal jsem do přítmí lokálu.

„Na vašeho strýce vypadá dost mladě, zemane Bukovský," prohlásil mnich rádoby přísně, aby měl navrch a nezadal si nechápavostí, neboť našim rodinným vztahům neporozuměl. Jeho strohost nevyzněla vůbec jistě, jako už mnoha zvědavcům před ním. „A... a říkejte mi *Prokope,* chcete-li, však se známe už taková léta!" dodal.

„Jak si přeješ, Prokope," pravil jsem a potvrdil mnichův postřeh, „strejček vypadá mladě, je však možné, že já vypadám staře. Co myslíš?"

„Já... já nevím," zablekotal mnich a syčivě bafal z dýmky.

„Nebudu dál trápit tvou zvědavost, bratře Prokope," pravil jsem smířlivě. „Matka tohoto mladého muže byla až *druhou* manželkou mého děda. Vzali se, když mně bylo již dvacet let."

„Já," ozval se sebevědomě mnich, „já tomu přece rozuměl."

„Nepochybuji o tom, bratře Prokope," uklidnil jsem ho.

Náš rodokmen byl vskutku zamotaný.

Strejčkovu otci, mému dědečkovi, se říkalo *Mek*, protože přišel jako malý chlapec s vojskem ze Skotska a skutečně neznal své jméno. Na Bukově vyrůstal jako kořistní zajatec. Museli ho oženit velice mladého s jistou děvečkou, neboť brzy po svatbě se jim narodila dcerka. Vyrostla do věhlasného půvabu a Josef, zeman z Bukova, s ní počal synka.

Tím jsem byl já.

Když mi bylo dvacet, oženil se dědeček Mek podruhé s německou vdovou Ulrike Hessovou a tím pádem s mou nevlastní babičkou.

Složité rodinné vztahy cloumají každou usedlostí.

Potomci naší královské země jsou stále poznamenáni více než třiceti lety válečných útrap, morovými ranami, vylidňováním, příchodem nových lidí a po vypalování i zánikem vesnic. Vztahy mezi rodinami a sousedy dodneška trpí i stěhováním z místa na místo, podle toho, jak vrchnost handluje s živými dušemi.

„Přízeň mezi vámi je patrná ze stejně narezlých vlasů," přemítal v přítmí řeholník Prokop. „Byl někdo z vašich rodičů zrzavý?"

„Můj skotský dědek byl silně rezavý."

„A tenhle tvůj strejček žije s tebou?" dotíral pořád mnich.

„Ano, žije u mne odmalička se svou matkou, mou bábou," potvrdil jsem.

Strejčkovi cukaly koutky úst potlačovaným smíchem. „Musím říct, otče řeholníku," neodpustil si žertík, „že Jožík je poslušnej synovec, i když zrovna mě poslouchá nerad. To víte, doma je pantátou on…"

K dalším otázkám jsme se naštěstí nedostali.

Do krčmy vešel radňovský forman.

Příznačně se mu říkalo *Hovorka*. A opravdu vychrlil ze sebe příval slov dřív, než dosedl k vedlejšímu stolu. „Copak se to děje, co, co? Můj soused, zeman Jožík Bukovský, a dřepí v šenkovním kvelbu nad korbelem? Co se to děje, co, co…?"

Nic jsme proti sobě neměli.

Kdykoliv jsme se však potkali, neváhal si mě dobírat nějakým trucem. Patrně mu vadilo, že si převážím zboží vlastním vozem a nesjednávám si jeho služby. Pod plachtou svého vozu taženého párem silných hannoverských valachů odvážel všechno, co si město přálo dopravit do Leskovcovy horní Cerekvice či do Počátek, Jihlavy, Německého Brodu, Žirovnice, Písku, Jindřichova Hradce, Znojma, Humpolce a třeba do Prahy nebo Vídně. Hovorka měl dovoleno vozit i každému, kdo si ho k přepravě najme, pokud ovšem neměl zrovna povinnost ke královskému městu Pelhřimovu.

„Nežvaň, sousede," mávl jsem po něm rukou, „sedím jen nad mrňavým žejdlíčkem."

Hovorka se nezadržitelně chlámal. „Kdoví nad kolikátým žejdlíčkem!"

Odpovídat na jeho výšplechty mě nebavilo.

„Nevěděl jsem," ozval se šenkýř z přítmí za svým plaňkovým katrem, „že zeman Bukovský má *sousedy*. Jeho hájenka stojí na samotě u vody," vysvětloval hostům, kteří mě neznali. „Radňovská ves leží kus cesty nad Jožíkovou chalupou, na kopci. Divíte se, jak to vím? Dojel jsem si k němu sáněmi před vánočními svátky pro ryby."

Z druhého konce lokálu se ozval hluboký hlas.

„Hnát koně kvůli rybě? Copak ti nechutnají ryby ze Stráže?" útočil kdosi na šenkýře nevážně míněnou výčitku, proč nekupuje výlovky z největšího pelhřimovského rybníka.

„I chutnají," opáčil šenkýř, „jenže štiky ve městě nenakoupíš. A radňovské rybníky patří městu Pelhřimovu stejně tak jako Stráž. Však jsem za ty štiky zaplatil na radnici."

„To byly štiky?" podivil se majitel hlubokého hlasu.

Šenkýř před něho postavil misku se sýrovou homolkou a pohrozil mu prstem. „Divím se ti, Mušketýre, že mi něco vůbec vyčítáš, když sis u mě na Štědrý den cpal tou rybou teřich."

Mušketýr se mu říkalo podle jeho těžké zbraně z vojny a tenhle hromotluk byl nyní pomocným městským rychtářem. „Myslel jsem, že pojídám cejna," pravil překvapeně a zahryzl se do homolky.

„Zbroji, pivu a sýrům rozumíš, snad i v ženských se vyznáš, jenže v rybách tápeš," zvolal šenkýř se smíchem. „To byla opravdovská štika, čím ses krmil u mne na Vánoce."

Mladší městský rychtář jen cosi zavrčel.

Šenkýř mu nedal pokoj. „Radši nám pověz, copak je nového na rychtě?"

„Brzy tě vsadím do šatlavy, šenkýři, to bude ta novina!" řekl Mušketýr. „Kolikrát jsem ti už povídal, že ve městě nesmíš svítit loučkou, smíš svítit akorát uzavřenou lucernou. Chceš snad vyhořet?"

Šenkýř zahudral, že vosk podražil, zapálil lucernu a sfoukl louč.

Po původně vyřčené otázce ožil i mnich. „Zdalipak jste přistihli nějakou tu kuběnu při smilstvu?" přidal se dychtivě a potáhl mocně z dýmky.

„V noci pršelo, nic se nedělo a na rychtě nastal rozruch až po kuropění," svěřil se Mušketýr, jenž si sem každý den odskakoval ze služby na něco k snědku.

„A copak to?"

„Vtrhnul k nám nějakej Blažek, on je šafářem na dvoře v Korcích," prskal z pusy drobečky, jak neudržel pošklebky, „a z toho lijáku byl *durch* mokrej… Málem uštval koně… Div, že si nesrazil vaz… Bědoval, že by se ve městě měla u někoho nacházet jeho žena," znovu se rozchechtal, „a žadonil, abysme se vydali hledat ji po domech…"

„A vydali jste se?"

„Blázníš? Ke komu? A proč by měla trčet zrovna ve městě!"

„Co bylo dál?"

„Nic. Blažek povídal, že v Korcích byl nějakej mumraj kolem pocestných, co se tam schovali před bouří a deštěm.

Pořád blábolil o kolesce, tažené jediným koníkem. Prej tam po setmění projížděla, někde poblíž zastavila, nikdo z vozíku nevystoupil… Jenže žena se mu potom už neukázala doma…“

„Není to ňáký zmatený?“ ozval se kdosi ze tmy.

„Buď z Blažka mluvil truňk,“ usoudil Mušketýr, „anebo mu z tý přemíry manželskýho cicmání už přeskočilo.“

Cizí neštěstí se proměnilo v žertování. „Že by mu žena utekla za nějakým vlašským milcem, co se uhnízdili u šancí?!“ zvolal někdo další.

„Blažek vpadnul na rychtu dřív,“ vysvětlil pomocník městského rychtáře, „než vůbec komedianti dorazili k městu.“

„Co by se s tou ženskou stalo,“ ptal se jiný hlas, „kdyby ji u někoho přistihli při cizoložným šukání?“

„Šla by na pranýř,“ ochotně odvětil mnich Prokop.

„Dost možná i s amantem,“ smál se kdosi ze tmy.

„Pokud by se jí ten amant nějak nezbavil,“ zauvažoval mnich. „Takovou věc nikdy nevíme dopředu. Nebo víme, rychtáři?“

„Dozajista by trestu a pokutě neunikli,“ pravil Mušketýr, „o tom by rozhodli pánové, purkmistr se syndikem. Nebo se starším písařem? Pořád si to pletu…“

Kdosi ve tmě se potměšile zachechtal. „Starší písař je přece u nás zároveň i syndikem!“

Přestal jsem naslouchat hospodským plkům, zaplatil u šenkýře za naši útratu tři krejcary a vrátil se se strejčkem ke spřežení našeho vozu.

Den po poledni se nachýlil do své druhé poloviny.

Na rynku u kupce jsme vyložili strejčkův zbylý tovar, pár kusů nejrůznějšího nářadí, pořízy, dláta a sekery ze strejčkovy šlejferny*, a do prázdného vozu pak nakládali hromadu zboží, především pro hospodářství, potřebné věci pro chalupu, hlavně ovšem pro veselku nejstarší dcery, jak si je

* Šlejferna (hist.) – brusírna.

nadiktovala moje žena Anežka. Leccos si u kupce také objednala a naporoučela strejčkova matka Ulrike, moje bába, jež stále žila u mne na výminku.

Po noční bouřce a mocném aprílovém dešti se již vyčasilo do vedra, zde na vrchovině překvapivého. Přesto nám šla práce od ruky.

„Jen co naložíme, vydáme se domů," pravil jsem strejčkovi, „a budeme mít od veškerých nákupů pokoj aspoň na půl roku."

Strejček zrovna položil do slámy na korbě bečku se sirobem.

„Ba," otřel si zpocené čelo do rukávu, „řek bych, že se stačíme vrátit domů ještě před klekáním."

A v tu chvíli nás přerušil již zmíněný křik a shon okolo povozu rozjásaných komediantů. Od bohulibého úmyslu návratu domů mě rázem odradila předem nečekaná chuť – a možná, že z ní vznikla přímo posedlost –, jež se mě zmocnila v touze vydat se za bránu pod šance a zhlédnout tam podvečerní představení. Já totiž nikdy žádné *theatrum* neviděl.

Netušil jsem, jak mi ta touha opět pocuchá život.

Před dvaceti lety mi ji překazily okolnosti.

***

Kolombína bylo jméno její figury.

Ve skutečnosti ji tak vůbec nepokřtili.

A její otec *Pantalone* se rovněž jmenoval jinak.

Seznámil jsem se s herci kdysi tak, že mě k nim dovedl popis černé kožené masky. Svědkyně zločinu v ohradách u naší tvrze ji pokládala za ďábelskou tvář, když ji spatřila na pachateli, jenž otrávil naše stádo koní a odporným způsobem zprovodil ze světa i mého dědečka.

Posléze se ukázalo, že zloduch, jenž se dopustil onoho ohavného činu na naší rodině, odcizil masky komediantům, včetně černé masky pana Pantalona. Okradl je už rok předtím, až kdesi u Prahy, a nemohl ovšem tušit, že herci přijedou

do našeho města, já díky nim odhalím mordýřův ďábelský podfuk a podaří se mi strůjce všeho zla dopadnout a zničit.

Byla to podivná shoda náhod, že o té dávné, polozapomenuté události promluvil v hospodě i řeholník ze Želiva.

Přiznávám, že mi událost, související s neštěstím, jež rozvrátilo naši rodinu na Bukovské tvrzi, na mysl vůbec nepřišla. Zato se mi v plné síle vybavila chvilička setkání s Kolombínou.

Zastavil jsem tenkrát s vozem nedaleko jejich ležení.

Byl jsem zděšený strachem a nemínil couvnout. Místo *čuby** jsem podložil kola obyčejným kamenem, abych si umožnil rychlý ústup.

„Vy něco pšivézt?"

Hlas se ozval přímo za mnou. Vylekal mě nepopsatelně. Nenapadlo mě, že si někdo všimne zrovna mé osoby, když počínání komediantů sleduje tolik čumilů a zvědavců.

Za mnou stála černovlasá a černooká Vlaška, v ruce držela koš se zeleninou a zubila se.

„Já… já jen někoho hledám," odpověděl jsem.

„Vy hledat od nás?"

„Od vás," kývl jsem, „jmenuje se Pantalone, či tak nějak."

„Toho hrát můj tata, on nejmenovat Pantalone," smála se, „*semplicemente*… jednoducho… jmenuje Giacomo. A moje jméno taky není Kolombína, ono být Lavinia. A ty jmenuješ jak?"

„Já jsem Jožík."

„Kolik ty mít let?"

„Dvaadvacet."

„Ja skoro taky," zahihňala se, „bez čtyži roky. Co ty počebovat?"

Pokud jsem měl tenkrát nějaký plán, a já ho celkem neměl, chtěl jsem vytáhnout z truhlíku pod sedačkou kozlíku nabitou bambitku, zastrčit ji pod opasek vedle tesáku a uschovat

* Čuba sloužila jako brzda: fošna, jíž se podkládala kola proti samovolnému rozjetí vozu.

pod vestu. Jenomže to už nebylo možné. Lavinii by šlo stěží vysvětlit, že jsem přišel zajmout jejího tatínka, předat ho rychtářovi, popřípadě ho rovnou zabít.

„Potřebuji se cosi zeptat tvého táty," řekl jsem pouze.

„A nechtít ty zeptat se Lavinia?" ukázala významně na sebe, vlastně na bujnou, houpavou hruď, již poodhalenou předtím předváděla na rynku z vozíku, přičemž pohled na ni mě přiváděl k jakémusi zvláštnímu rozechvění. Nyní měla výstřih zakrytý šátkem. „Tata neznat ani slovo mluvení po vašem."

„Ty mluvíš a rozumíš po našem. Jak to?"

„My jezdit do Čech každej rok, já být ženská a ráda mluvit," zasmála se, „tata je muž a on rád nemluvit."

Mohl jsem jí to uvěřit a také nemusel, byť mi to zviklalo odhodlání pana Pantalona zabít rovnou. Svědkyně, jež viděla mordýře v téže masce, již jsem před malou chvílí spatřil na tváři muže na komediantském voze, tvrdila s rozhodností, že ten ďábel mluvil dokonale po našem. Neznalost řeči šla ovšem předstírat, jenomže jsem nevěděl, proč by se mi s tím Lavinia svěřovala, když netušila, kdo jsem a proč se po jejím otci pídím.

Věc se vyřešila sama a úplně jinak.

Od tábora komediantů se k nám rozeběhl postarší muž, na hlavě mu vlála bílá hříva vlasů, cosi nesrozumitelně křičel a v ruce třímal hůl. Rozhodně nevypadal nikterak přátelsky.

„Sei impazzito padre?" ječela na něj Lavinia. *„Questa persona sta cercando te perché ti vuole parlare. Io non lo interesso di certo, stai calmo!"*

Když k nám doběhl, popadal dech. *„Signore, é vero quello che mi racconta mia figlia?"*

Nerozuměl jsem mu a Lavinia mi to přeložila. „Tata si myslet, že já pšed tebou kroutit prdelinka, já mu povědět již, že ty nechtít mě sváděti, že ty mluvit počebovat s tata. On ptát se, jestli to pravda je?"

„Je to pravda," řekl jsem, „původně jsem vás přišel zabít."

„Che cosa?“ vyvalil na mne oči pan Pantalone, vlastně Giacomo, když mu to úplně stejně vykulená Lavinia přeložila. *„Perchè, buon Dio?“*

„On ptát se, proč?“

A tak jsem jim vysvětlil, že jakýsi muž, vydávající se za Satana, dopustil se odporného zločinu na naší pastvině na Bukově a podle popisu svědků vypadal přesně jako komediant přede mnou v jeho masce. Naštěstí však Vlaši mohli dokázat, že v té době hráli kdesi až u Vídně, masku jim dávno předtím ukradli lupiči a museli si zhotovit novou.

Naše domluva trvala tenkrát pěkně dlouho.

Upřesňovali jsme si řadu věcí. Navíc všechno, co bylo řečeno, musela dívka překládat. Často hledala správná slova, nejdřív se mi zahleděla do očí, potom díky předstírané bezradnosti mě popadala za paži, kladla si čelo na mé rameno a se zdánlivou bezděčností se ke mně přitiskla ňadry. Něco takového mi bylo doposud cizí, neboť žádná žena se mě nikdy nedotkla, nemluvě o tom, že jakékoliv doteky byly a stále jsou obecně zapovězené. Pocítil jsem horkost v celém těle, jako by Lavinia do mne vstoupila celou svou bytostností, a já se neudržel a svíral její ruku ve své dlani, jenže pan Giacomo to stačil sledovat a několikrát ji ode mne prostě odtrhl, což nás kupodivu všechny tři bouřlivě rozesmávalo.

„Chceš ty ještě zabít můj tata?“ zeptala se Lavinia, když jsme si všechno vysvětlili.

„Ne,“ řekl jsem.

„Pšídeš dnes na spektákl?“

„Nemohu, mám smutek po dědovi, a je mi to líto.“

„I Lavinia je to lito,“ řekla a dívala se do mých očí pohledem, z nějž se mi stahovalo hrdlo, „ty mladý a silný chlap a ja s tebou rada chodit večer po louka...!

„Škoda,“ vzdychal jsem a selhával mi hlas, „třeba si tě někde najdu.“

„Cosa state complottando?“ zeptal se Giacomo ostře.

„Nic nesmlouvat," odsekla otci Lavinia, „loučit se my dva."

„Ho capito," pravil pan Pantalone, *„allora addio!"*

„Sbohem," řekla Lavinia, využila chviličky, kdy se ke mně její otec otočil zády, rychle mě objala a políbila na tvář. Pustila se mě vzápětí a ustoupila, přesto jsem stačil ucítit pronikavou a zvláštní vůni, z níž se mi málem zatočila hlava. Smísilo se v ní aroma dobromysli s pudrem a čímsi ještě vábným, co neumím popsat.

„Sbohem, Lavinie!"

„Najít ty si mě!" zašeptala.

„Sbohem a děkuji vám," řekl jsem znovu, vykopl kámen, jímž jsem podložil kolo povozu, vyskočil na kozlík, a když jsem měl opratě v rukou, práskl jsem bičem. „Lavinie, rád bych tě našel a viděl hrát *theatrum*. I vás, pane Giacomo!"

Oba se za mnou dívali a dlouho mávali.

Našel jsem si ji, byť až po dvaceti letech.

A rozhodl se vidět ji hrát *theatrum*.

***

Strejčkovi se můj návrh nezamlouval.

„Já vím, žes o těch komediantech nevěděl předem," hořekoval, „jenže znáš naše ženský. Když se včas neukážeme doma, budou se strachovat, že se nám přihodilo něco zlýho. Za chvíli bude tlouct půl pátý hodiny... Můžeme se sem vypravit zejtra jen v sedlech."

„Zítra může být pozdě," nedal jsem se přemluvit, „vždyť nevíme, budou-li vůbec hrát."

Nedal se odbýt. „Tak se někoho zeptej, jestli tu budou zejtra."

„Strejčku," naléhal jsem, „dvacet let toužím uvidět *theatrum*..."

„Tyátr nebo tu ženskou?" skočil mi do řeči.

Trochu jsem zaváhal. „Obojí."

„Jožíku," začal protektorsky, „myslíš vůbec na Anežku?"

Připomněl mi moji ženu, s níž jsem měl pět dětí a kterou jsem na výsost miloval. A to byla od něho troufalost. „Jak to myslíš, strejčku?“ zvýšil jsem poněkud hlas.

„To není těžký uhodnout!“ odpověděl vzpurně.

„Tak dost, strejčku,“ dloubl jsem ho do ramene, „zapomínáš, kdo je v naší rodině pantáta!?“

„To není těžký zapomenout,“ připomněl drze, vzápětí si skrblicky povzdechl, „a jestli za mě zaplatíš vstupný, nějak to vydržím... Doma si to bábince vysvětlíš sám!“

Ulevilo se mi. „To víš, že vysvětlím.“

Hodiny na věži odbily půl pátou.

Nakládali jsme zbytek připravené hromady zboží urychleně, pot se z nás přímo řinul, a konečně jsem vyrovnal u kupce veškerý dluh. Přikryli jsme korbu vozu plachtou. Nasedl jsem na kozlík, počkal na strejčka, až vytáhne čubu zpod loukoťových kol s pevnou kovanou obručí, zavěsí tu brzdu na řetěz pod vůz a přisedne si ke mně. Vzal jsem do rukou opratě. Naše kobyly nebylo ani nutné povzbuzovat bičem, vycítily samy, že přišla chvíle odjezdu. Namířily si to rovnou k Rynárecké bráně. Obrátil jsem je nezvykle k druhé městské bráně, kudy jsme se ubrali pod šance k říčce Bělé.

„Na co myslíš?“ zeptal jsem se zamračeného strejčka.

„Jestli se nebudeš chtít setkat s tou komediantkou.“

„A co když budu?“

„Nerozumím ti, Jožíku,“ vrtěl hlavou a vzdychal strejček, „co kdyby tě s ní někdo uviděl...!?“

„Tobě se Kolombína nelíbí?“

„Nevím, jestli se mi líbí,“ pokrčil strejček nos, „poněvadž žádná slušná ženská neukazuje...,“ zaváhal a z rozpaků přešel raději na jazyk své matky, „*keine zeigt ihre Brüste!*“

„Neukazovala prsa,“ namítl jsem, a byť jsem němčině rozuměl, odmítal jsem jí mluvit, nebylo-li to zrovna zapotřebí, „měla jen hlubší výstřih!“

„*Und die Beine?!*“

„Ani nohy, měla přece dlouhé punčochy."

„Jožíku, měla venku polovinu koz!" vyhrkl strejček už zase po našem a s neobvyklým pohoršením. „Viděl jsem jí nejenom lejtka, ale jako každej na rynku jsem tý vlašský holce zahlídnul i stehna s podvazkem."

„Máš snad něco proti Vlachům?"

„Proti Vlachům nic nemám," prohlásil strejček a zatvářil se velmi neúprosně, „jenomže nevím, co by se pak říkalo, kdyby nás uviděli spolu s těmi...," hledal slovo, „se sprostými komedianty."

„Nemyslím si, že jsou sprostí!"

Opáčil otázkou. „Tak proč nesmí nocovat v městě?"

„O tom nic nevím."

„Já to vím!" pravil neoblomně.

„Co víš?"

„Že jim purkmistr dovolil překročit bránu akorát pro ty zvací jízdy na spektákl," trval na svém, „jinak se nesmí s nikým stýkat. Kdyby nebyli sprostí, dozajista by mohli mezi lidi."

Udivil mě. „Jak tohle všechno víš?"

„Tehdy na tom byli stejně," přiznal strejček překvapivě. „Natrefili jsme na ně, když jsme tu byli s bábinkou na pouti."

„Cože?" rozkřičel jsem se. „Oni tu už hráli?"

„Byli tu."

„Vloni?"

„I kdež, je tomu dobře sedum či osum let."

„Nic jsi mi o tom neřekl," vyčetl jsem mu už klidněji.

„Nebylo o čem," pokrčil rameny, „poněvadž bábinka by mi nedovolila vyhazovat peníze za takovou hloupou kratochvíli, jakou je tyátr. O tom, že komedianti musí nocovat, hrát a bejt akorát za bránou, jsem slyšel od lidí v kostele."

Dostával jsem zlost. „Jak můžeš vědět, že *theatrum* je hloupá kratochvíle, když jsi komedianty neviděl hrát?"

„Říkají to."

„Kdo to říká?"

„Lidi."

„Strejčku," přemáhal jsem v sobě nával zlosti, „není dobré něco odsoudit, cos sám nepoznal!"

„Já vím," pravil mladík po mé levici na kozlíku, *„žádnej člověk nemůže poznat všechno na vlastní oči. A tak musí uvěřit těm, co to znají a něco už viděli."*

Na to se nedalo nic říct.

Strejček právě opakoval moje slova, jež jsem mu kladl na srdce pokaždé, když pochyboval o něčem, co mu zpočátku nebylo příjemné, či vzbuzovalo jeho nedůvěru, a co já znal už ze svých prožitků.

Branný – někdo mu také říkal *fortnýř* – v Jihlavské bráně si od nás vzal kolek, jejž jsme si museli zakoupit při příjezdu za vpuštění vozu a spřežení do města.

Hodiny na věži odbily půl šestou.

Kapitola druhá

O HROZNÉM BĚSNĚNÍ

Pod šancemi se to hemžilo lidmi.
Komedianti rozbili svůj tábor u říčky Bělé.
Houf zvědavců je pozoroval zpovzdálí.

Asi sto padesát sáhů od tábora jsme zastavili. Chtěl jsem dojet o něco blíž, strejček cosi nelibě zavrčel, tudíž jsem ho v zájmu vzájemného klidu raději uposlechl, setrval na kozlíku a vyhlížel dění odtud.

Ležení komediantů stálo na stejném místě jako před léty.

Do očí mě však okamžitě uhodil rozdíl. Nemyslím tím ony odlišnosti vidění, jež plynou z proměny času a věku. Oproti předchozímu bylo tohle ležení pro paměť mých očí zřetelně ochuzené.

Tábor komediantů tvořila tehdy kromě nákladních i řada *kotčích vozů** s okénky, navíc dobře s šesti stany, jimiž si Vlachové rozšiřovali ležení, ulehčovali si strasti a trampoty kočovného pobytu a dopřávali pohodlí. Dnes tu měli jediný krytý vůz – *karosu*. Byli bez stanů, jen s pouhými dvěma plátěnými přístřešky proti dešti. K ležení patřila přenosná ohrada, v níž se právě krmili senem tažní mezci, jichž letos bylo zřetelně mnohem méně než před dvaceti lety. Někdejší stádečko oslíků i koz s naditými vemeny prořídlo na ubohé dva kusy. Na šňůře natažené mezi stany, na níž sušívaly jejich ženské vyprané prádlo i pestrobarevné svršky, což mi tenkrát bůhvíproč připomínalo vojenskou vlajkoslávu, jsem zahlédl jednu potrhanou zašedlou halenu.

Ženské jsem v ležení vůbec nezahlédl, dokonce ani psy ne.

Dva muži zatloukali již poslední hřeby do fošen lešení, na němž stála zvýšená podlaha jeviště, další dva právě rozvinuli plachtu a spouštěli ji z napnutého provazu, vysoko zavěšeného pod špičkami dvou pevně ukotvených stožárů v zadní části

* Kotčí vůz byl krytý povoz, sloužil hlavně k přepravě zvířat, patrně předchůdce dnešní maringotky. Pro dopravu osob se spíš používala karosa se zastřešenou korbou.

scény. Plachta byla pomalovaná obrazem ulice cizokrajného města a tvořila neprůhledné pozadí. Skrývala i jevy, jež měly za ní vzadu zůstat divákovi utajeny. Na dva nižší stožárky vepředu zastrčili fakule, aby je při stmívání zapálili.

Konečně se objevila Lavinia.

Za pomoci několika pelhřimovských kluků přinášela odněkud zezadu lavice a rozmisťovala je pod pódiem pro ty diváky, kteří si mohou za posezení dovolit zaplatit pár krejcarů navíc. Neměla na sobě svůj pestrobarevný oděv Kolombíny, měla prostou halenu z hrubého sukna a obyčejnou hnědou sukni, přepásanou zástěrou, jak ji nosívají ve všední dny i naše ženské. Vlasy ukrývala pod běžně používaným bílým čepcem. Přestože mohla takhle působit úplně obyčejně, beztak vyzařovala výjimečnou dívčí krásou. Muži vůkol ní nespouštěli oči z její postavy, mnozí si neodpustili dávat nahlas najevo svůj obdiv. Někteří se neudrželi a vykřikovali troufalé nabídky na milostná setkání.

Byla na takový zájem zvyklá. Naprosto a nevšímavě jej přehlížela. Na duchaplnější výkřiky odpovídala jen zářivým úsměvem, možná i proto, aby povzbudila diváky k návštěvě spektáklu.

Strejček opět zabrzdil vůz čubou. Přetáhl kobylám přes hlavy vaky s obrokem. Připravil k nim vědra s vodou z říčky, aby se orazila. Mohli jsme se od vozu vzdálit, samozřejmě na dohled. Proto obepnul plachtu na voze pevným provazem a pevně jej utáhl, aby zboží na korbě nedráždilo poberty.

Přistoupili jsme pár kroků k táboru.

Myslím, že si mě Lavinia povšimla. Na chvilku se zahleděla mým směrem, zaclonila si rukou výhled proti odleskům zapadajícího slunce. Nevěděl jsem, jestli to bylo proto, že mě poznala, anebo ji mezi všedně oděnými městskými občany zaujalo mé nápadné sváteční oblečení.

Zvedl jsem pravici na pozdrav.

Neodpověděla mi.

Pravdou je, že na sobě nedala znát vůbec žádné pohnutí, záhy se zase odvrátila a dál dirigovala kluky s umisťováním lavic. Že by mě přece jen nepoznávala? Nemám pocit, že se můj vzhled příliš změnil: tehdy jsem nenosil pod nosem knír a bradu míval holou, taková maličkost snad člověka příliš nezmění. Paruku jsem nikdy nevlastnil, nazrzlé vlasy mi stále padaly hojně přes ramena jako zamlada.

Potřeboval jsem se dostat do její blízkosti.

Netušil jsem ovšem, jak to provést, abych ji mohl oslovit beze svědků a nepohoršit okolí. Na druhé straně bylo zcela vyloučené, abych se jako ženatý člověk někde setkal se svobodným děvčetem, nadto pak s komediantkou, obecně považovanou za povětrnou osobu. Ani ona by se zajisté nenechala snadno přemluvit k setkání mezi čtyřma očima. Nebyla určitě žádnou poběhlicí, byť se o komediantkách povídalo ledacos.

Lámal jsem si hlavu, jak to navléci.

Posléze jsem se rozhodl pro něco, co mě nikdy nezklamalo. Spolehlivým rysem letory všech panen, paninek, mladic i stařenek je ženská zvědavost.

„Strejčku," pravil jsem tiše k mladíkovi po mém boku, „vyřídil bys Kolombíně ode mne vzkaz?"

„Cože?"

„Nechci ji oslovit sám, bylo by to asi příliš troufalé od ženatého muže... Počkej!" zarazil jsem ho, neboť se tomu začal hned vzpírat. „Nechci to zbůhdarma, dám ti čtvrtdukát..."

Vyvalil oči. „To myslíš vážně, Jožíku, že bys mi dal zlatej?"

„Dám," řekl jsem, „a jestli chceš, dostaneš ho předem."

„To víš, že chci," vyhrkl rychle, „i když se mi tvoje zálety ani za mák nezamlouvají..."

„Strejčku!" zvýšil jsem káravě hlas.

„Netroufal bych si tě napomínat, pantáto, kdybych nebyl hodnej strejček, *co myslí hlavně na tvý dobro*...," opakoval

známá slova, jimiž býval v dětství napomínán on. Zmlkl, jako když utne, sotvaže jsem mu podal blyštivou minci. Párkrát rozpačitě přešlápl. „Cože to mám vyřídit tvojí komediantce?“

„Pověz jí, že si s ní chce promluvit Jožík, zeman z Bukova, jenž ji zná už celá léta, prostě dlouho, a na stvrzení pravdivosti že uvádí skutečná jména: *Lavinia a Giacomo*...“

Nesouhlasně vrtěl hlavou. „Jožíku, vzkaz bych jí vyřídil, jenže říkat omšelé nepravdy se mi nechce,“ strčil mi zlatou minci zpátky do dlaně.

Nahrnula se mi krev do hlavy. „Co je nepravda?“

„Co?“ pravil pohrdavě, „jakejpak ty seš ještě zeman z Bukova!“

Zatmělo se mi před očima.

„Ani slůvko z toho, co jsem ti právě sdělil, není lež ani vymyšlenost!“ Popadl jsem ho pod krkem. „Jen proto, že žiju dvacet let na rybniční hájence v Radňově a statky na Bukově jsem musel prodat, abych zachoval otcovu dobrou pověst, ještě neznamená, že jsem se vzdal cti a rodových práv.“ Sevřel jsem ruku v pěst a napřáhl, abych ho uhodil.

Strejček se netvářil vzpurně, spíš vyplašeně. „Vždyť víš, že si tě považuju, Jožíku, neblázni!“ řekl přiškrceně.

„Mrzí mě, že právě ty, jenž bys měl znát pravdu jako první, na ni zapomínáš jenom proto, že se s ní pyšně neoháním!“ Pustil jsem ho a odstrčil od sebe. Navalená zlost z mé hlavy nevyprchala a pohlédl jsem do dlaně, cože to vlastně svírám v pěsti. Byl to vrácený zlatý čtvrtdukát a já ho plný vzteku bůhvíproč kamsi odmrštil.

Jenže náhod není nikdy dost.

Mince letěla vzduchem a padla k něčím nohám.

Nohy vězely v opánkách. A ty vykukovaly zpod suknice hrubé řeholní kutny. Patřila Prokopovi ze Želče. Mnich se ztěžka ohnul, čtvrtdukát opatrně zvedl, nevěřícně se na něj zahleděl, prohlédl si jej pečlivě z obou stran, kousl do kovu,

teprve pak se rozhlédl, spatřil mě, hluboce se uklonil a přišel blíž.

„Takovou oběru pro náš klášter jsem nezažil ani nepamatuju," prohlásil uznale a znovu se mi uklonil, „Bůh vám žehnej, zemane Bukovský!"

Mnichova pokorná vděčnost plynula z náhody a spíš než dojetí jsem nejprve pocítil nevoli a chtěl mu vysvětlit, že z mé strany nejde o žádný dar klášteru, celá příhoda že je dílem omylu, a aby mi čtvrtdukát koukal vrátit.

Zasáhl však nečekaně strejček. Snad jako důsledek toho, že z něho opadlo napětí. Byl jsem nakonec rád, že to udělal, byť mi jeho slova připadala silně přitažená za vlasy.

„Otče Prokope, dary synovce Jožíka neprovází nikdy pražádná okázalost, to mi můžete věřit," pravil uctivě a jistě z něho mluvila i úleva po předchozím střetu. „Jožík dává dary radši skrytě. Zrovna tak, jak málo lidí ví, že šlechetnost pramení z jeho zemanskýho srdce, co mu Pán Bůh požehnal, aby se k bližnímu choval s milosrdným soucitem. Rozumíte? On nerozdává dary s urozenou pýchou bohatců a taková je pravda!"

Otočil jsem se k němu. „Co to meleš?" sykl jsem mu do ucha, strejček ode mne pár kroků ustoupil a chystal se k odchodu. „Kam chceš jít?"

„I já dneska dostal štědře zaplaceno, zříkám se však mamonu ve prospěch lásky k bližnímu," prohlásil neobvyklou řečí, couval přitom a vzdaloval se, „a musím pro to něco učinit. Jak se to praví v Písmu svatém? *Co nechceš, aby ti lidé činili, nečiň ty jim!* I taková je pravda."

„Ten váš strejček je hodný chlapec, zemane Bukovský," liboval si mnich, nepochopil, že si z nás mladík svou řečí tak trochu utahoval, a hleděl se mnou, jak mizí z našeho dohledu v křovinách u šancí. Když už nebylo nač se koukat, pohlédl na mne. „Já se jdu podívat na tyátr. Jdete asi také, viďte, když jste setrval ve městě!?"

„Ano, a zdá se, že *actio** bude začínat. Řekni mi, prosím," zeptal jsem se zvědavě, „co ty, služebník Boží, pohledáváš na pochybné zábavě komediantů?"

„I kdepak, na začátek je ještě čas," pravil zasvěceně mnich a zachechtal se, „a co tu pohledávám? Totéž co vy, zemane!"

„Nemusíš se mnou mluvit jako s pánem. Raději než *zemane* mi říkej *hajný*, nechceš-li užívat moje jméno stejně tak, jak jsi mluvil v šenku," nabídl jsem mu. „Nemyslím si, že máme čas na otálení, herci už začínají vybírat vstupné."

„Máš pravdu, zemane, a díky za velkorysá slova," poklonil se mnich.

Herci ve svých komediantských oblecích sestoupili mezi lidi s malými košíčky na krejcary a zvali lidi do ohrazeného hlediště. Lavinii, teď už jistě převlečenou za Kolombínu, jsem mezi nimi nezahlédl. K nám přistoupil muž s maskou a kostýmem Kapitána s kordem po boku.

„*Guten Abend, meine Herrschaft!*" oslovil nás tak nesmlouvavým hlasem, až z něho šel málem strach, „*ich glaube, sie kommen zu unsere Theatervorstellung… Wünschen Sie sich Eintrittsgeld zu kaufen?*"

Na opačné straně totéž volal rádoby česky Harlekýn. „Dóbry véčer, pánstvo, věržím, že nafšivite náš špektákl! Pšejete si zakoupit místa k usednutí?"

„*Danke, wann beginnt die Vorstellung?*" poděkoval jsem za přivítání a na otázku, přejeme-li si zaplatit vstupné, mě zajímalo, kdy začnou a kolik si přeje, abych mu zaplatil za místo k sezení, „*und wie viel soll ich bezahlen?*"

Ještě než mi stačil odpovědět, vstoupil na scénu pořízek Brighela, v ruce svíral na šňůře zavěšenou tyč ze železa, v druhé držel jiný kus železa a tloukl jimi o sebe, což znělo opravdu jak nějaký zvonek.

---

* Actio (lat.) – představení.

„*Wir beginnen gleich*," potvrdil Kapitán, že právě začínají, a než mi mohl zodpovědět, kolik mám zaplatit, vmísil se mnich.

„Podívej se, synku," pravil komediantovi příkře, „já si myslím, že nás vodíš za nos, protože moc dobře víš, že nemůžete začít, dokud nebude po *Ave*! A tím vaším hloupým cinkáním se pořádný klekání nenahradí!"

„*Ich... verstehe... nicht,*" nerozuměl komediant.

„To není moje chyba," pokrčil rameny mnich Prokop.

I Kapitán pokrčil rameny a přešel k jiným divákům.

Zatímco jsem váhal, mám-li vyčkávat tady, anebo se jít rovnou posadit do hlediště, můj dočasný společník se bez zaváhání a bez jediného slůvka ode mne rázně vzdálil. Obešel celé ohrazení a na jeho opačné straně přistoupil ke knechtovi* s halapartnou, jenž tu měl udržovat pořádek, něco mu se svou vtíravou naléhavostí vysvětloval.

Knecht pokyvoval hlavou, načež se odebral ke staršímu muži v paruce, jehož jsem dávno a dobře znal.

Jmenoval se Václav Hrůza, byl velmi vlivným pelhřimovským konšelem, říkalo se, že jednou se stane i městským primasem. Nyní rovněž zamračeně pokyvoval a posléze ukázal knechtovi s halapartnou směrem k jevišti.

Halapartník se tam odebral, vyšplhal se nahoru k Brighelovi a hmátl volnou rukou po jeho železné tyči.

Komediant rázem ustal v cinkání.

Shromážděné sousedy překvapilo náhlé ticho, přestávali ševelit.

„Lidi, slyšte!" udeřil knecht ratištěm halapartny o prkna scény. „Měli byste vědět, že spektákl začne po klekání a až se z kostela vrátí všichni, co jdou na požehnání... To je všecko!"

---

* Knecht (hist.) – ve starších dobách pěší voják, později označení pro běžného ozbrojence.

„Tak to máme dobrou hodinu čas," pravil kdosi za mnou.

„Kašlu na komedianty, jdu do postele," ulevil si kousek ode mne jakýsi pelhřimovský podruh, „já nemůžu čekat, když vstávám před rozedněním."

„To dá rozum," souhlasil jiný, „jdeš na *ave?*"

„Možná zaskočím."

Lidé se k nelibosti komediantů začali rozcházet. Odcházely odtud hlavně ženské, jež se pod šance dostavily v tmavých pláštěnkách, s hlavami skrytými v hlubokých kapucích, aby zůstaly nepoznány a ubránily se tak výtkám kněze i sousedským pomluvám, že navštěvují pokleslou zábavu.

Někteří se však rozhodli vyčkat zde na klekání a setrvat.

Komedianti zmizeli kamsi za scénu.

Stmívalo se, přesto jsem stačil u ohrady s mezky zahlédnout strejčka, jak přistupuje ke komediantskému vozu. Zmizel mi z dohledu. Po chvilce se opět vynořil, hledal mě očima, a když mě zahlédl, přikývl na dálku, a vydal se rovnou k našemu vozu.

Bylo to k nevíře.

Z kotčího vozu se vyloupla postava zahalená v černé pláštěnce, s hlavou ukrytou v hluboké kapuci, a následovala strejčka. Ve svém oděvu nebyla k rozeznání od jiných žen z města.

Zdánlivě nemožné se právě stávalo skutkem.

***

Čekala ve stínu našeho povozu.

Strejček přešlapoval vedle ní, a když mě uviděl, poodstoupil. „Jožíku, musím napojit koně, jistě si poradíš sám!" sdělil mi a odešel k říčce.

„Wissen sie nicht, wo die Kirche ist?" ozvala se z kapuce německou otázkou, nevím-li, kde je kostel, což učinila kvůli několika kolemjdoucím, aby si buď se mnou nezadala, nebo aby chytře předešla závistným pomluvám.

„Pamatuješ si mě, Lavinie?" vyhrkl jsem nedočkavě.

Česky nezapomněla. „Vy být ten zeman Bukovsky?“

Chvíli si mě pátravě prohlížela, stáhla kapuci dozadu přes čepec a částečně odkryla obličej, takže i ve stínu byl z její krásné tváře patrný zájem si mě někam zařadit. „Lavinia nepamatovat, pane!“

„Setkali jsme se na tomhle místě, Lavinie,“ připomněl jsem jí naléhavě, „tiskla jsi mi ruku a chtěla se mnou chodit po lukách…“

„Ne, to nepamatovat.“

„Líbala jsi mě…“

„Ne, ne, to Lavinia nepamatovat.“

„Vzpomeň si, prosím, říkala jsi mi jménem!“

„Co za jméno?“

„Jožík.“

„Ne, pane, nepamatovat,“ odpověděla a její pátravý zájem poněkud ochabl. Přetáhla si kapuci zpátky. Tvář dívky se opět ponořila do hlubokého přítmí v záhybech látky. „Co vy ode Lavinia počebovat?“

„Přece se s tebou po létech uvidět…“

„Vy vidět teď,“ přerušila mě znatelně chladněji.

Přestával jsem pociťovat nadšení. „A… a… pozdravit tě.“

„*Prego*… prosim,“ nabídla mi už příkře, „vy pozdravit, pane!“

„Zdravím tě, Lavinie,“ poslechl jsem zmateně a začal blekotat, „a též chci… pozdravit i tvého otce.“

„Aha, *padre*… Můj otec nebýt zde.“

„Cože? Pan Giacomo už není Pantalone?“

„Sí, pane, Giacomo být *Pantalone!* On nebýt můj *padre*… otec.“

„On… on není tvůj otec?“

„Ne, ne, on být… on být *il nonno*…,“ hledala další české slovo a našla ho v němčině. „*Giacomo ist mein Opa.* “

„*Giacomo ist dein Opa?*“ opakoval jsem hloupě a zdá se mi, že jsem se zakoktal. „Dě… dě… deček?“

„*Sí*, pane, Giacomo být dědeček od Lavinia, *il nonno*."

„Jak to?"

„Lavinia nevědět, pane, co být *jakto*," pravila chladně a nepřístupně. „Co vy od Lavinia počebovat než vrátit se?"

„Počkej, Lavinie!" začal jsem zvolna chápat, co se vlastně děje. „Já si tě asi spletl s jinou Lavinií, nikoliv mou vinou, věř mi, ona je opravdu... opravdu úplně stejná jako ty."

„Aha! Stejna? Pane, vy myslet stejna obličej?"

„Ano, stejná podoba."

„Aha! *Molti anni fa!*" pokřižovala se s povzdechem, že čas letí. „Kdy Lavinia chodit s Jožikem po... po... lukách?"

„Nu, my po lukách nechodili, jen jsme si slibovali... Je to tak dvacet let..."

„*Quanto*...? *Wie viel*...?"

„Kolik? Asi dvacet let..."

Nerozuměla mi. „*Wie viel*...?"

„Kolik? *Viginti*," odpověděl jsem latinsky.

„Kolik?"

„Nevím, jak se řekne *dvacet* po vlašsku."

„Kolik?"

Zkusil jsem tedy němčinu. „*Zwanzig Jahre*..."

„*Buon Dio, venti!*" nadechla se nedobrým poznáním, pokřižovala se, opět vydechla a dlaní si přikryla ústa proti vlastnímu výkřiku. „Vy, pane, mluvit *di mia madre*... "

„Já... já rozumím... Mluvím o matce?"

„Vy nas... zamjénit..."

„Zaměnil," vyslovil jsem správné slovo, jež hledala, „spletl jsem si vás." Přestože mi docházelo, jak a proč jsem se s Lavinií popletl, nešla mi do hlavy ta neuvěřitelná podoba dcery s matkou, byť určité rozdíly smazal v mé paměti jistě i dobový odstup. „Ona se také jmenuje Lavinia?" V tu chvíli bylo mé zmatení natolik silné, že jsem se nedokázal ihned a náležitě vzpamatovat, natož si sám na sobě připustit stinnou stránku plynutí času, a tudíž jsem se ptal vyloženě nesmyslně. „Ty

se též jmenuješ Lavinia? Vlastně, já vím, že ano. Jmenuješ se po své matce?“

„*Sí,* “ potvrdila Lavinia, přestala být odměřená, potlačovala smích a moc se jí to nedařilo.

„A kde je teď tvoje matka?“

K odpovědi se nedostala, neboť nás cosi přerušilo.

Jakási rána.

Hluk a nebývalý lomoz od tábora komediantů.

Lavinia zpozorněla a náš rozhovor se přerušil.

Zaposlouchali jsme se.

V místě ležení se cosi velice citelně zmocnilo lidí, čekajících tam na klekání a na spektákl. Předchozí, běžné hlučení davu, se naráz změnilo v nezvykle zděšený i pronikavý jekot, v panicky vzrušenou směsici hlasů.

Působilo to zlověstně.

Zvuky nepřipomínaly nic, co jsem do té chvíle na vlastní uši někdy slyšel. Nenaznačovalo to nic dobrého. I na vzdálenost, jež nás od ležení dělila, byly zřetelně slyšet jednotlivé výkřiky hrůzy a rozčílení.

Někdo zapálil louč, a přestože se ještě úplně nesetmělo, komíhalo tam světlo z místa na místo, jak s rozžatou fakulí kdosi běžel za scénu, a tak pobíhání a rozruch byl v nastávajícím šeření i viditelný.

„*Devo tornare!*“ pravila dívka poplašeně. Chtěla se vrátit, a když jsem ji zadržel za paži, vykřikla: „Lavinia muset tam!“

Z tábora se náhle ozvalo děsivé ženské ječení.

Bylo dobře, že jsem ji nepustil. „Ta rána, Lavinie, to byl asi výstřel. Musíš počkat tady a já se podívám, co se u vás vlastně děje.“

„Ne, ne!“ chtěla se vytrhnout.

„Jožík má pravdu,“ zasáhl strejček a uchopil ji za druhou paži, „počkám tady s tebou, Kolombíno, než se Jožík vrátí a řekne nám, cože se to tam stalo. Pak tě zase pustím...“

Nevím, jestli mu porozuměla, protože jsem už na nic nečekal a rozeběhl se k táboru. Míjel jsem uprchlíky a narážel přitom do vyděšených ženských. Běžely proti mně směrem k bráně, ve tvářích se jim zračilo nepopsatelné zděšení, úprk provázely ustrašeným pištivým nářkem, utíkaly a zakopávaly, potácely se bez sebe hrůzou, jen aby unikly pryč a dostaly se do bezpečí za hradby města.

V táboře vzplály další fakule.

Pod scénou jsem narazil na pelhřimovského konšela pana Hrůzu, jak právě spěchá od komediantských přístřešků kamsi k městu. Uviděl mě a zastavil se.

„Bukovský, rozežeň všechny ty lidi a nikdo ať na nic nesahá!“ ukázal neurčitě kamsi za plachtu na jevišti. „Vartuje tam jediný maník, musím poslat pro posily. A ti čumilové by měli počkat někde stranou, než si je přijde vyslechnout někdo od městského rychtáře nebo od purkmistra.“

Vytáhl jsem ze závěsníku meč a vydal se za obrovitou plachtu, jež měla – jak jsem se původně domníval – skrývat jevy nepřístupné pohledu obyčejného diváka. A hned se mi mělo potvrdit, že zadní vykrytí scény opravdu posloužilo takovému účelu, byť bez přičinění a úmyslu samotných vlašských strůjců.

Skrylo akt věru veliké a nevídané hrůzy.

Někdo za scénou pozabíjel všechny komedianty.

***

Na dolním cípu rubu spuštěné plachty ležel Brighela.

Pořízek v rukou stále svíral železné tyče, do nichž ještě před chvílí bušil a cinkotem vábil pelhřimovské duše na spektákl. Nyní mu uprostřed hrudi vězela dýka. Krev, jež vytryskla z bodné rány, zbarvila do ruda komediantovu halenu. Nechtělo se věřit, že tento mohutný člověk, před chvílí ještě kypící zdravím a pohodou, nežije. Mrtvé, pohaslé oči v průzorech masky mu ještě nikdo nestačil zatlačit a navzdory

pokročilému stmívání strnul v jeho pohledu nesmírný údiv, proč ho mordýř nebo mordýři vůbec napadají.

Kolem nebožtíka postával nevelký hlouček čumilů.

„Mám vám všem oznámit od ctěného pána, pana konšela Hrůzy," řekl jsem jim, „že se nesmíte ničeho dotýkat! Máte se sebrat, přemístit se opodál a vyčkat."

Až na jediného dotěru se rozešli.

„Proč bych měl chodit pryč?" ptal se dotěra vzpurně. „Já jsem tady ve městě svobodná duše, abyste rozuměl."

„Neměl byste se přít před nebožtíkem," řekl jsem mu, „konšel Hrůza sem přivede rychtáře a jeho knechty, aby se zmocnili toho, kdo dokázal provést tenhle hnusný mord. Radši odejděte!"

„Myslíte si, když máte meč, že mi můžete poroučet?!"

„Tak jest," řekl jsem a zabořil mu špičku zbraně pod krk, „a teď padej, než tě tím mečem pořádně přetáhnu po pleci!"

Dotěra se s brbláním vzdálil a já přešel k vozu.

U schůdků vozu pod dvířky stál knecht s halapartnou, svítil si dovnitř lucernou a dohadoval se s posledními čumily.

„Posílá mě ctěný pan Hrůza, abych ti vypomohl," oznámil jsem mu a kývl k čumilům. „Nechtějí odejít?"

„Ne, nechtějí se hnout," postěžoval si halapartník.

„Ctihodný pán, konšel pan Hrůza si tu nepřeje uvidět živou duši, až sem přivede rychtáře s dalšími knechty," promluvil jsem k čumilům. „Měli byste poodstoupit někam dál, třeba si kecnout na ty lavice pod jevištěm."

Nikdo se ani nepohnul.

„Asi budou chtít od vás slyšet, jestli jste nezahlédli mordýře," řekl jsem ostřeji, „pokud ovšem nemáte v té hrůze sami prsty."

„Neviděli jsme žádný mordýře," pravil jeden z nich.

„Kdybysme je merčili, zdraví by neodešli!" ujišťoval nás jiný.

„To rádi slyšíme," řekl jsem jim, „měli byste si ještě pořádně rozmyslet, co jste opravdu viděli a co o tom vypovíte. Taky by vás mohli obvinit, že maříte výkon spravedlnosti."

Rozešli se hned a bez příliš hlasitých protestů.

Kývl jsem do kotčího vozu. „Co je tam?"

„Uvidíš sám," pokrčil nos a posvítil mi, „není to pěkný podívání."

Vystoupil jsem na schůdky a nahlédl dovnitř.

U stolu seděl pan Giacomo neboli Pantalone.

Tentokrát mu hlavu nepokrýval vysoký černý klobouk a na obličeji neměl svou černou nosatou masku. Od chvíle, kdy jsem s ním naposledy hovořil, mu bílé dlouhé vlasy notně prořídly a do tváře se mu zaryly hluboké vrásky. Velice zestárl, jako by se celý scvrkl. Nehnutě setrval na své židli nad láhví opletenou proutím s jakýmsi nápojem, patrně vínem. Byl neodvolatelně mrtvý. Na hrudi se mu rozlila krev kolem bodné rány do srdce, způsobené patrně štíhlým mečem. Druhá židle u stolu byla převrácená.

Na palandu se svalil Kapitán.

Před nepříliš dávnou chviličkou jsem ho viděl zvát lidi na spektákl a slyšel dobře hovořit německy. Neulehl k odpočinku, zesnul v kaluži vlastní krve. Nejprve patrně vstal od stolu, porazil židli, jak před něčím ustupoval, a ostrá špice meče, jež mu proťala hrdlo, ho dostihla u paland při stěně vozu. Zaujal mě tučný měšec, jenž vyčuhoval zpod jeho hazuky. Potěžkal jsem jej a nakoukl dovnitř. Byl pořádně naditý těmi nejlepšími zlatými penězi, jaké mohly být k vidění. Vrátil jsem měšec na místo, jak byl.

Opět jsem pocítil srdce až v krku, k čemuž se přidalo i jakési pichlavé svírání v žaludku, což mě sice dnes popadlo několikrát, jenže tenhle pocit nepramenil z napětí očekávání věcí příštích a libých; pramenil z tíhy poznání člověčí krutosti.

Vyšel jsem zpátky před vůz.

„Hrozný podívání," pravil knecht, „řádil tu ňákej běs!"

„Jak dopadli ostatní?“ zeptal jsem se.

„Těžko říct,“ odpověděl knecht a ukázal halapartnou kamsi do křovisek pod šancí, „támhle se střílelo, nevím, co se stalo, šel to obhlídnout nějakej mnich.“

Vydal jsem se tím směrem.

Mezi rašícími větvemi křovisek u úpatí vysoké zdi šancí, nedaleko Rynárecké brány, mihotavě prosvítal plamen lucerny. Opatrně jsem se protáhl za křoví a podél vysoké stěny jsem s napřaženým mečem pozvolna postupoval za světlem. Lucernu držel v ruce mnich Prokop a dřepěl nad nehybným tělem.

Podivně zkroucený tam ležel Harlekýn.

Neměl na tváři masku, oblékl se však již do pestrého kostýmu své figury, byl prostovlasý a bez bot. Překvapilo mě, jak velice byl mladý.

„Trefili ho do zad,“ oznámil mnich, sotva na mě pohlédl, „látka kazajky i kůže je spálená, a soudě podle té malé dírky, kudy vnikla kule do těla, nestříleli po něm dozajista z arkebuzy ani z muškety.“

„A viděls’ u někoho pistoli?“ zeptal jsem se.

„U nikoho jsem pistoli ani bambitku nezahlídnul,“ odpověděl mi řeholník ze Želiva, „a nic jsem neviděl. Když zaduněla ta šleha z výstřelu, popadl jsem lucernu a běžel sem.“ Povstal od mrtvého mladíka. „V ležení padli tři komedianti, tady tenhleten mladík, a tak zbývá ještě ta holka…“

„Myslíš Kolombínu?“

„Žeť, tu myslím. Jestli ji nedostali, tak možná utekla.“

Na to jsem nic neřekl, vzal si od něho lucernu, vrátil se pár kroků a rozhlédl se po stopách. Díky včerejšímu nočnímu dešti byla půda dosti rozměklá a otisky po šlépějích dobře viditelné. Napočítal jsem čtvery: moje i mnichovy podrážky byla snadno k poznání a zbylé dvoje si naštěstí nebyly ničím podobné. První šlépěje zanechaly bosé nohy a ty druhé vtiskla do bláta těžká obuv s podpatkem.

První patřily herci.

Druhé neznámému člověku, patrně jezdci. Na jednom místě uklouzl a do marastu otiskl s botou i kus ostruhy.

„Ten, kdo střílel, byl sám," sdělil jsem mnichovi a vydal se s lucernou po stopách bot s ostruhami. Daleko jsem nedošel, otisky podrážek zmizely ve vodě říčky Bělé. Vrátil jsem se právě ve chvíli, kdy se od brány vynořil zástup fakulí, loučí a pochodní. Mířil k nám.

Zasunul jsem meč zpátky do závěsníku na šerpě.

Městský rychtář přiváděl svou malou kohortu.

Nechal si krátce vysvětlit, co se stalo, zanechal jednoho ze svých knechtů strážit u zastřeleného Harlekýna a pak se nechal mnou a mnichem Prokopem dovést do ležení k dalším obětem. U kotčího vozu vystřídal knechta s halapartnou rychtářův zástupce, náš známý Mušketýr se svou střelnou zbraní. Stráž postavili i k probodnutému Brighelovi. U plachty za scénou jsme se setkali s konšelem panem Hrůzou, jenž sem právě přispěchal s mladším městským písařem Samkem.

„Přežil to z komediantů někdo?" zeptal se.

„Nenašli jsme tu holku," napověděl mnich.

„Jakou holku?" zamračil se konšel a na chviličku se zamyslel. „Nemyslíte Kolombínu, otče řeholníku?"

„Přesně tu myslím, ctěný pane!"

„Třeba utekla a schovala se," usoudil konšel, „a já bych se jí nedivil, i když vlastně netušíme, jestli neleží někde zmordovaná..." Obrátil se k písaři. „Udělej náčrtky a popisky na místech, kde došlo k masakru, abys byl hotov dřív, než si to sem přihrne vyšetřovat zas někdo další..."

„A kdo, smím-li se ptát?"

„Co já vím? Někdo. Purkmistr. Třeba i pan primas..."

„Neměl by se toho ujmout spíš městský rychtář?" namítl písař Samek, neboť se nechtěl zaplést do rivality mezi pány z magistrátu.

„Měl, a taky hodlá. Jenže, znáš to, když nastane zmatek, každý v radě dělá všechno." Obrátil se ke mně. „Dobrá práce,

Bukovský, že se ti podařilo odehnat čumily… Řekl jsi jim, že by měli vypovídat, co tu viděli a čeho si všimli?“

„Ano, ctěný pane.“

„Bukovský, pokud si pamatuju, ty seš hodně všímnej,“ přimhouřil oči. „Co ty mi povíš?“

„Málo, ctěný pane,“ odpověděl jsem. „Když knecht ohlásil, že spektákl začne po *ave*, šel jsem napojit koně… U vozu jsem zaslechl výstřel a ječení ženských. Teprve po tom jsme se spolu potkali, já běžel sem, kdežto vy k městu…“

„Takže tys neviděl nic, co by mohlo zajímat vyšetřovatele?“

„Asi ne, ctěný pane,“ řekl jsem, „mnohem víc vám jistě poví řeholný mnich Prokop…“

Mnich se nedal pobízet. „Já jsem ihned běžel s loučí za tím výstřelem…“

Víc jsem z jeho výpovědi neslyšel, a aniž si mého odchodu někdo povšiml, vydal jsem se konečně zpátky k vozu. Na to, že jsem slíbil přijít obratem nazpět se zprávou, cože se to přihodilo v tábořišti, dal jsem si hodně na čas. Strejček u vozu mě netrpělivě vyhlížel. Lavinia s ním nebyla, což mě vyděsilo.

„Kde je?“ vyjekl jsem.

„Na voze,“ odpověděl mi strejček, „myslíš-li naši Kolombínu. Zalezla pod plachtu a dokonce bez velkýho pobízení, poněvadž kolem nás se hnaly zástupy lidí zpátky do města, i teďka každou chvíli kdekdo projde, a ona pranic nestála o to, aby ji tu někdo zahlídnul… Mluv, Jožíku, co se tam dělo?“

„Chlapče!“ vzdychl jsem a posadil se znaveně na obruč kola, a protože jsem přitom nehleděl na své božíhodové oblečení, neboť vůz byl zablácený marastem z nočního slejváku, nemusel jsem ke svému rozpoložení nic dodávat.

Strejček to pochopil. „Je to hodně zlý, Jožíku?“

„Víc, než si myslíš, strejčku,“ vzdychl jsem znovu.

„Bože! A co?“

„Všechny komedianty pomordovali. Nikdo nepřežil."

Několikrát polkl nasucho. „Kdo… kdo to udělal?"

„Neví se… Nějaký běs asi."

Odmlčel se, stravoval tu zprávu. „Musíme jí to říct, Jožíku!" ozval se po chvilce s nezvyklou něžností.

„Já vím, jenže…"

„Co?"

„… nejprve ji musíme dostat pryč."

„Jejda, Jožíku," zalapal po dechu, „a kam, propána?"

„Nevím, prostě pryč," rozhodl jsem se, „my dva, strejčku, jsme jediní, kteří vědí, že ona s tím mordováním nic nemá. Ty a já víme taky jako jediní, kde se Vlaška nachází, a tak to musí zůstat. Víš, proč?"

„Proč?"

„Protože po ní pase ten mordýř."

„Proč myslíš?"

„Proč by jinak všechny komedianty zabíjel a ji vynechal? Nevím to jistě, jenže pochop, vyzkoušet to nelze!" pravil jsem mu, byť mi příliš nerozuměl. „Strejčku, vytáhni zpod kol čubu, sedni na kozlík, uchop opratě a jeď. Nejezdi moc rychle ani pomalu. Já si vlezu pod plachtu na korbu, abych jí to oznámil a leccos vysvětlil."

Učinili jsme, jak ani nešlo jinak.

Po chvíli se setmělo úplně.

***

Podvečerní tmou uháněl i jiný vůz.

Stalo se to jinde a jindy, než došlo k běsnění u šancí v Pelhřimově, ani důvod té jízdy neměl stejnou podobu. Jak se však později ukázalo, měla jízda úzkou souvislost s událostmi, jež tam ke hrůze všech posléze nastaly.

Na tvrzi rytíře Mellechowicze, bývalého podplukovníka, nedaleko Boleslawieci, zabušil na vrata nečekaný kurýr. Bylo dopoledne, viditelnost ve žhnoucím slunci široko daleko na

dostřel, takže mu otevřeli bez dlouhého vyptávání. U stájí předal jezdec zapečetěný dopis do rukou samotného pána. Neslezl z koně, prohlásil, že přiváží psaní z Čech a veze i další depeše, spěchá na Wroclaw, nemá tedy čas, aby se zdržel na oběd. Slušnou minci od cesty že však neodmítne, když kvůli panu rytíři odbočil z trasy. Předání dopisu zabralo chviličku a vrata za kurýrem, jehož kapsu rytíř obtěžkal pár zlotými, se opět uzavřela.

Pan Kryštof Mellechowics rozlomil pečeť a dlouze se zahleděl do psaného vzkazu. Čtení mu činilo nemalé potíže. Brzy však radostně pochopil, že mu píše jeho starý druh z válečného tažení, jemuž kdysi v jakési líté řeži proti Turkům zachránil život. Po dalších slovech však posmutněl, neboť přítel sděloval, že ochořel zhoubným kašlem a je na smrt.

… A jelikož nade všechno milostivý Bůh nedopřál mi vlastních potomků, odkazuji svůj veškerý majetek, to jest zboží pohyblivé i nepohyblivé, dobré křesťanské duši jménem Mellechowics. Toto rozhodnutí oznámil jsem již úřadu krajského hejtmana ve městě Bechyni. A ty, drahý pane Kryštofe, sám uvaž, kterého ze svých potomků pošleš do Čech užívat zděděný dům, stáje, chlévy, polnosti a lesy a na tom všem i řádně hospodařit. A aby nedošlo k nějakému nečekanému podvodnému kroku – kdyby se kupříkladu testament dostal do nepovolaných rukou – pošli po dědici tu věc, již jsme tenkrát společně ukořistili v sultánově stanu, aby se jí prokázal. Jen já a milostivý pán, pan hejtman, víme, co je to vlastně za znamení. Buď s Pánem Bohem…

Rytíř nechal svolat k večeři do síně celou rodinu.

Ke stolu zasedli jeho dva synové a dcera Halina.

„Některý z mých potomků zdědil nemalý majetek na pomezí Moravy a Čech," sdělil jim. „S tou zprávou přispěchal posel od mého nejdražšího přítele, jenž s myšlenkou na mne umírá. Jsem dojat, byť nikoliv tak pokleslé mysli, abych nedokázal splnit jeho přání a přijmout od něho velkorysý dar, jímž učiní jedno z mých dětí šťastným."

„Znamená to, pane otče," zeptal se nejstarší syn, „že jeden z nás opustí rodný dům a vydá se spravovat své dědictví až do Čech?"

„Při své zabedněnosti, synku," odpověděl rytíř Mellechowics, „jsi to pochopil správně. Jeden z vás se vydá již zítra na cestu do svého nového domova."

Mladší syn se zeptal chytřeji: „Komu z nás, pane otče, se dostalo té cti? Předpokládám, že jste vybral mě, neboť drahý můj bratříček převezme jednou do svých rukou otěže našeho hospodářství zde v Boleslawieci."

Vzápětí se měl dozvědět, že rytíř Mellechowics rozhodl zcela jinak. Měl totiž kdysi synů pět, z nichž tři padli v bitvě u Kamence, takže si netroufal oslabit statky o dalšího muže své krve. Pokud ho přežijí oba synové, o zboží v domově se rozdělí. Dcera však zatěžovala mysl i kapsu pana Kryštofa velmi neblaze. Svou šeredností i protivnou letorou odrazovala veškeré ženichy, byť by na jejím věnu otec nikterak nešetřil.

„Rozhodl jsem se," vyřkl rytíř ortel, „že obšťastním Halinu."

U stolu nastalo rozpačité ticho.

„Halinu?" podivili se bratři. „Proč zrovna Halinu?"

„A proč by ne!" vyjela na ně sestra. „Myslíte si, že zrovna vy dva jste pobrali veškerou moudrost dobrých hospodářů?"

„To si tedy myslíme!" vykřikl mladší syn. „Ty, Halino, nejsi dobrá ani k vemenům krav či k cecíkům koz..."

Starší pokračoval. „Ani na pole, ba ani k plotně."

A mladší dodal se smíchem: „Natož k potěšení!"

„Ticho!" bouchl rytíř pěstí do stolu a zarazil hádku. „Rozhodl jsem, jak jsem rozhodl, a nikdo na tom nic nezmění."

„Děj se vůle našeho pana otce i Pána Boha!" vyskočila ze svého místa Halina a vrhla se otci kolem krku. Zulíbala ho na obě tváře i na ruce. „Děkuji vám, pane otče, budu na vás vroucně vzpomínat a modlit se za vaši duši ke svatému Vojtěchovi."

Rytíř si utřel poslintanou tvář. „Můžeš se jít připravit, zabalit si nějaké ty své krámy," řekl. „Věnuji ti na cestu tu novou šézu* se stříškou a s péry z pružného železa, k ní sivého valacha do zápřahu, ať si s sebou přivezeš něco z domova. A taky ti dám Ondřeje."

Halina se prudce při odchodu zastavila. „Proč zrovna toho chcípáčka?"

„Nerozumím ti, dcerko," zarazil se rytíř nechápavě, „vždyť Ondřej ti sloužil již jako chlapec..."

„To už dávno není pravda," odvětila s jakousi zuřivostí, „a já ho nechci!"

„Co je to s tebou? Kdysi se Ondřej od tebe nesměl hnout ani na krok a najednou ho nechceš?"

„Copak tu nemáme mnohem lepší a statnější chlapy?"

„Nebuď hloupá, Halino! Ondřej tě ochrání líp než kdovíjaký lamželezo. A navíc, žádný z těch tvých chlapáků nemluví česky!" odpověděl rytíř. „Ty sama neumíš na rozdíl od Ondřeje ani psát. Chci, abys mu pravidelně diktovala a posílala mi z Čech o sobě zprávy."

Ondřej vyrostl na dvoře polského rytíře jako syn moravských emigrantů. Příslušeli k Jednotě bratrské a strach ze zavádění katolického pořádku Habsburků je donutil opustit rodnou zemi. Rodiče naučili synka číst i psát a vedli ho v úctě k evangeliu Písma svatého. Záhy je však sklátila černá nemoc. Hoch zůstal na tvrzi sám. V dětství si často hrával s dcerkou rytíře Mellechowicse, avšak později při opožděnějším dospívání se stával oblíbeným terčem posměchu právě panny Haliny. Napadala ho při každém setkání na dvoře či ve stáji. Chlapec se vyrovnával s nectnými taškařicemi s velkými obtížemi. Jedinou jistotu nacházel ve fragmentech vzpomínek

---

* Šéza (hist.) – zastřešený dvoukolový povoz s listovým pérováním pro jedno či dvouspřežení, nazývaný též *koleska*, zavedený pro rychlou dopravu někdy kolem r. 1665.

Vážení čtenáři, právě jste dočetli ukázku z knihy ***Satanovo jaro (2. vydání)*.**
Pokud se Vám ukázka líbila, na našem webu si můžete zakoupit celou knihu.